

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE IARNĂ DIN MOLDOVA

Prof. învă. primar RADU ELENA

Școala Gimnazială „ION GHICA”, IAȘI

Sărbătorile de iarnă la români sunt pline de semnificație și de magie.

Pregătirile pentru aceste sărbători încep odată cu intrarea în Postul Crăciunului, pe 14 noiembrie, și se întind până pe 7 ianuarie, de ziua Sfântului Ioan Botezătorul.

Postul Crăciunului este un post al bucuriei, deși în tradiția creștină „postul” înseamnă „pocăință, asceză, întristare”. Spunem că este un post al bucuriei pentru că prevestește Nașterea lui Mesia. De aceea este un post mai ușor cu multe zile în care este dezlegare la pește. Tot în acest post oamenii se primenesc, se mărturisesc și apoi se împărtășesc, pentru a întâmpina Nașterea lui Cristos cu multă curățenie trupească și sufletească.

În timpul postului sunt unele sărbători care se păstrau cu sfințenie la sate, cum ar fi: Filipii, Intrarea Maicii Domnului în Biserica, Sfânta Varvara sau Sfântul Spiridon, considerați sfinți periculoși dacă nu le sunt cinstate zilele. De asemenea în noaptea din Ajunul zilei de Sfântul Andrei se păstrează tradiții și obiceiuri specifice, cum ar fi: pusul busuiocului sub pernă, pusul inelului într-un vas cu apă sau privitul în fântână pentru a fi visat ursitul de către fetele de măritat, ungerea ferestrelor cu usturoi pentru a fi ferită gospodăria de strigoi, pusul grâului la încolțit pentru a se vedea la Crăciun cât de bună va fi recolta anului următor.

Un loc aparte îl are sărbătorirea zilei Sfântului Nicolae, ocrotitorul săracilor și dătătorul de noroc la fetelor sărace care sunt de măritat. Dacă ninge de ziua Sfântului Nicolae, tradiția spune că va fi iarnă grea.

Caracteristic pentru această perioadă, în Moldova, pe Valea Jijiei, în nordul județului Iași, sunt pregătirile pentru sărbătorirea Crăciunului.

La sate în trecut, fetele și femeile căsătorite lucrau, în nopțile lungi de iarnă, haine noi ce urmau a fi îmbrăcate la horele de Crăciun, țeseau și coseau, făceau zestre pentru fetele de măritat. La șezători se cântau colinde, cântece de dor și de dragoste, se spuneau povești, cimilituri. Flăcăii care veneau la șezători, pe lângă faptul că țineau de urât fetelor, făceau glume și începeau repetițiile pentru teatrul folcloric: „Capra”, „Căluțul”, „Jienii”, „Irozii”, „Ursul”, „Damele”, „Plugușorul”, dar își confecționau și obiectele necesare pentru piesele ce urmau a fi interpretate sau le împodobeau mai frumos pe cele primite de la tați, bunici, verișori.

O zi aparte pentru sărbătorirea Crăciunului este Ziua de Igant, ziua sacrificării porcului. Această tradiție este păstrată cu predilecție la sat și se desfășoară conform unui adevărat ritual. Originile acestuia datează din vremurile de dinaintea creștinismului, fiind percepută ca o parte

din viața firească a comunității, și dându-i acum o însemnătate spirituală, întrucât bucatele pregătite nu pot fi consumate până nu sunt sfințite de preot.

Pentru Ajunul Crăciunului sunt pregătite turte cu julfă sau „Scutecel Domnului”, un fel de desert din turte frământate fără drojdie, foarte subțiri, coapte pe plită, însiropate într-un amestec de lapte din semințe de cânepă, uscate și zdrobite, cu mirodenii. Se pun sub formă de straturi: un rând turtă însiropată, un rând de pastă de miez de cânepă cu miez de nucă mărunțit. Este bine, ca în Ajun, când preotul vine cu sfințitul caselor, să găsească pe masă un colac împletit în patru și o farfurie cu turtă. Tot pentru Ajunul Crăciunului gospodinele împletesc „Crăciunelul”, un colac sub formă de opt nelipit în partea de jos, pe care îl pun la icoană pentru a fi sfințit. Din acesta se va da animalelor din când în când pentru a fi ferite de boli sau de deochi.

Sub fața de masă se pun boabe de grâu sau orez pentru ca anul ce va veni să fie plin de roade bogate.

În Ajunul Crăciunului gospodarul are grijă să dea mâncare animalelor pe săturate pentru ca acestea să fie liniștite și, la miezu nopții, când se presupune că au grai și vorbesc, să nu-și vorbească de rău stăpânii, să nu se plângă de foame.

În Ajunul Crăciunului copiii, în grupuri, merg pe la casele gospodarilor și vestesc Nașterea Lui Iisus Cristos cântând colinde ca: „Lerui Ler”, „Florile dalbe”, „Ziurel de ziua”, „Valerim și Veler Doamne”, „La Viflaim colo jos”, „Bună dimineața la Moș Ajun”, „Domn, Domn să-nălțăm!”, „Trei păstori” etc.

Tot în Ajunul Crăciunului este împodobit bradul. Obiceiul este păstrat de la romani, care își împodobeau casa cu crengi de brad. Martin Luther a fost primul care a pus în brad o lumânare pentru împodobire. Prin secolul al XVI-lea în Germania s-a pus pentru prima dată beteală pentru împodobire. De atunci și până în prezent s-a dezvoltat o adevărată industrie pentru crearea podoabelor de Crăciun: globuri, ornamente, instalații electrice. La noi în țară bradul a început să fie împodobit de prin sec. al XIX-lea.

În seara din Ajunul Crăciunului sosește pe la casele, pe unde sunt de obicei copii, Moș Crăciun, un personaj cu suflet bun care vine tocmai de la Polul Nord, și care aduce daruri copiilor cuminți. Darurile aduse de Moș sunt ca o răsplată pentru faptele bune săvârșite peste an.

De asemenea „Irozii”, „Umblatul cu Steaua” sau „Magii” este un alt obicei ce în unele zone ale țării este păstrat cu sfințenie la Crăciun. Corul stelarilor, care merg pe la casele oamenilor gospodari, cântă versuri religioase care descriu drumul magilor călăuziți de raza vestitoare până

la locul nașterii lui Iisus Cristos și bucuria descoperirii acestuia. În Moldova se umblă cu „Steaua” de la Crăciun și până la Bobotează.

Pentru că Crăciunul este o sărbătoare a familiei, în aceste zile trebuie să fie tot timpul masa plină cu bucate alese. Nu trebuie să lipsească de pe masă: cârnații, friptura, piftia, toba, caltaboșii, prăjiturelele și, mai ales, cozonacul.

BIBLIOGRAFIE:

- I. Ghinoiu, Vârstele timpului, Ed. Meridiane, București, 1998, p. 281
- M. Rădulescu-Codin, sărbătorile poporului, 1909, p. 89, apud I. Ghinoiu, op. cit., p. 281
- T. Pamfile, Mitologie românească, Ed. All, București, 1977, p. 117
- I. Nicolau, Ghidul sărbătorilor românești, Ed. Humanitas, București, 1998, p. 64
- O. Văduva, Pași spre sacru-din etnologia alimentară românească, Ed. Enciclopedică, București, 1996, p. 162